

# Blad ur Obbolas historia

---

## **P**Å 600-TALET

Någon gång under första halvan av 600-talet räknar man med att gravarna i gravfältet på Rismyrberget kom till.

## **900-talet**

Från denna tid har två gravplatser med barngravar påträffats vid Stora Romlet. Två spännen från gravarna förvaras nu på Västerbottens Museum.

## **1539**

Från det året har vi den första dokumenterade bosättningen i Obbola. I en bågskattelängd från d.å. noteras Hindric Jonsson, Björn Jonsson och Hindric Gunnarsson som skattskyldiga i Obbola.

## **1613**

skrivs den förste indelte soldaten ut från Obbola rote, Björn Trummeslagare.

## **1722**

bor det enl husförhörslängden 24 personer i Obbola.

## **1781**

kommer beslutet om lots- och tullstation på Bredskär.

## **1784**

äger laga avvitring rum i Obbola by. Vid förrättningen konstateras att byn bebos av sex bönder med hushåll, skattar 13/16 mantal, nyttjar fiske på alla sidor om ön. Det finns inga såg- eller mjölkvarnar. Inkomsten består mest av "skogens förädlande till wed" samt strömmingsfiske. Mot detta byter byborna till sig spannmål i Österbotten "såsom understöd för deras eljest nog svaga hemman".

## **1838**

bildas byalag och byaordningen omfattar 35 handskrivna paragrafer.

## **1874**

tecknas ett kontrakt mellan Obbola byamän och ett par jämtlänningar för anläggande av såg i Västerfjärden. Samma år säljer man dessutom mark, 7 har, på östra sidan, längst ner i Bodviken för en sågplats.

## **1877**

köps sågplatsen av Bredviks Trävarobolag.

## **1879**

har Nordmalings Ångsågs Aktiebolag lagfart på området och kommer så långt att en pålkaj anläggs två år senare.

## **1885**

bor ungefär 285 människor i Obbola.

## **1889**

bildas Obbola Ångsågs AB med huvudkontor i Sundsvall. Platschef blir O.W. Schussler. Telefonledning till Umeå för bolagets behov dras för en kostnad på 1.737 kr.

## **1890**

kommer sågningen igång och befolkningstalet ökar till cirka 400 personer. Herrgården och bostadsbarackerna 1:an och 2:an uppförs. Bolaget uppför vidare en handelsbod som hyrs ut till handlaren C. Schildt. Goodtemplarlogen *Öhns framtid* bildas.

## **1891**

har befolkningen växt till ungefär 500 personer.

### 1892

uppförs 3:ans och 4:ans baracker. Bostäderna i de fyra barackerna var på vardera 20 lägenheter som i realiteten bara bestod av ett enda rum med undantag av sågställaren, maskinisten, faktorn, kaptenen och skolan som hade ett rum och kök.

Första nöjeslokalen *Böljan* kommer till

### 1893.

Skollokal och bostad för lärarinnan upplät bolaget i 4:ans barack där både små- och folkskolans barn undervisades. Undervisningen alternerades så att vissa dagar undervisades småskolan, andra dagar folkskolan och vissa dagar alla tillsammans. Första lärarinnan i denna skola var Alma Hedberg.

Skollokalen fick även tjäna som gudstjänst- och husförhørslokal då prästerna i Umeå landsförsamling besökte Obbola.

### 1894

Bolaget ägde två bogserbåtar, *Obbola* och den mindre *Anna*. En hornmusikkår bildades med Johan Johansson som ledare. Den levde fram till sågverksbranden 1909. 1913 återuppstod den men avsmnade 1917 av brist på ledare. Obbola Skytteförening bildades

### 1895

bildas Obbola Lutherska Missionsförening och bygger ett bönhus. Se bild sid. 23!

Befolkningstalet är nu uppe i c:a 560 personer.

### 1896

bildas Elimförsamlingen och bygger ett bönhus.

### 1897

En handelsförening bildas på initiativ av Zakarias Sjöström.

### 1901

Handelslokalen som bolaget uppfört 1890 byggs om till skollokal för folkskolan med Nicolin Olsson som lärare t.o.m. vårterminen 1911.

### 1903

övertar Holmsunds AB bolaget för en köpeskilling av 1.950.000 kr. Emigrationen till Amerika börjar märkas.

### 1908

Folkskola inrättas i Lutherska Missionshuset.

### 1909

brinner sågen. Då har redan produktionen dragits ner och man har börjar planera för ett träsliperi eller en trämassefabrik.

### 1911

bildas Obbola Cellulosa AB, Sundsvall av Holmsunds AB, Sandviks Ångsågs AB, Nordmalings Ångsågs AB samt några enskilda privatpersoner. Under åren 1911 - 1913 uppförs fabriken och det första massakoket blåstes från kokriet till tvätten den 29 aug 1913.

### 1912

inrättas en skola i Tallanders, numera Thorsten Gustafssons fastighet där undervisningen pågår till 1916 då den nyuppförda folkskolan tas i bruk.

Samma år, den 1 juli, får Obbola egen poststation. Tidigare hade man varit hänvisad till Holmsund för paket eller värdepost.

### 1913

Den del av skolan som varit inrymd i 4:ans barack sedan 1893 flyttas med en klass till Godtemplarlokalen och med den andra till *Fil-Åbergs*-gården och undervisningen fortsätter så till 1923 då den nya småskolan vid posten tas i bruk.

### 1914

Obbola barnmorska får ett årligt bidrag på 75 kr. Obbola Kooperativa Handelsförening startar i maj i J.A. Gleisners fastighet.

### 1915

Fackföreningen, avd. 202 av Sågverksindustriarbetareförbundet, bildas.

## 1916

Utvidgning av fabrikenes produktion påbörjas, 7:e sulfatskokaren tas i bruk.

Folkskolan uppförs. Obbola Skytteförening erhåller ett anslag på 300 kr. Badhus inreds i gamla sågens ångpannehus.

Holmsunds AB köper samtliga aktier i Obbola Cellulosa AB.



Skolan från 1916 stod på en vacker stenfoot. I bottenvåningen fanns lärosalar och på andra planet fanns de vid den tiden ålagda tjänstebostäderna för lärarna. Ovanför entrén fanns en stor skylt med texten "FolkSkola".

## 1917

Eldsvåda i fabriken stoppar produktion i 88 dagar. Vaktstuga, tvätt- och bagarstuga samt staket runt fabriksområdet uppförs.

Elektriskt lyse installeras i bolagets arbetarbostäder. Arbetarbostad nr 6 uppfördes. Två brunnar borrades, en vid 3:an, drygt 86 m djup, en vid bostad 109, 80 m djup.

Bolaget ger lärare och lärarinnor en gratifikation på 500 kr med anledning av att Umeå landskommuns vägrat att till dem utbetala det dyrtidstillägg som kommunens övriga lärare fått.

Huvudkontoret anslår 8.000 kr till förskott för livsmedels-

köp för Obbolaarbetare.

En SAP-avdelning bildas i Obbola.

## 1918

Obbola och Holmsund bryter sig ut från Umeå landsförsamling, både kyrkligt och borgerligt och bildar Holmsunds församling.

## 1920

Obbola får telefonstation. Tidigare fanns bara bolagets linje. Första sjuksköterskan, Millan Olander anställs. Folketshusföreningen bildas samt en lokalavdelning av ABF.

## 1921

påbörjas arbetet på vägen Obbola – Teg och bro vid Bergön. Arbetet utförs av Norrlands statsarbeten under de svåra arbetslöshetsåren och är färdigt 1923.

## 1923

bildas en socialdemokratisk ungdomsklubb, SSU.

## 1925

öppnas Paviljongen, första Folkets Hus.

## 1926

Passagerarbåten *Svanen* som trafikerat skärgården – Umeå – skärgården upphör med trafiken.

## 1927

Obbola IK bildas. Arbetet med kommunens ytterbelysning sätter igång och kommer att pågå några år. Obbola Lutherska missionshus brinner ner den 1 maj och återuppbyggs redan samma år.

## 1928

Vägen genom östra byn och fram till kooperativa butiken i byn påbörjas och är färdig 1929.

Samma år bildas fiskeriföreningen, som från starten omfattar 24 fiskare.

## 1930

Vägen genom samhället byggs. Arbetet med avloppsled-

ning från färjeläget vid Långhalsberget och fram till Huss påbörjas och färdigställs 1930.

### 1931

Obbola bys elektriska distributionsförening överlåter till bolaget sina elledningar, transformatorer och stolpar mot att bolaget övertar distributionen.

### 1933

Befolkningssiffran på ön har stigit till 1.451 personer.

### 1934

Passagerarbåten *Duncker* som svarat för trafiken mellan skärgården och Umeå upphör med sin verksamhet.

### 1938

äger den första konfirmationen rum i Obbola. Tidigare hade läsbarne konfirmerats på Backen och efter 1918 i Holmsund.

Kooperativa Handelsföreningen anlägger ett vattenledningsverk vid fabriksområdet som lämnar vatten till ett 60-tal hushåll.



Folkskolan med gymnastikbyggnad år 1939.

### 1939

Barack nr 4 rivs. Nya folkskolan och gymnastiken uppförs och tas i bruk.

Lutherska Missionshuset invigs för sitt kyrkliga ändamål. Kooperativa Handelsföreningen anlägger ett vattenledningsverk i Obbola by.

### 1940

Första statskyrkoprästen stationeras i Obbola. Obbola kyrkogård invigdes i maj av biskop Bengt Jonzon. Obbola idrottsplats anlades med hjälp av medel från bolaget och Tipstjänst.

Obbola bildar eget municipalsamhälle med 20 fullmäktigeledamöter. Ordförande 1940 – 1942 Rudolf Forsén, 1943 – 1946 Holger Englund. Från 1946 uppgår man i Holmsunds köping.

### 1941

invigs gravkapell och klockstapel.

En avloppsledning börjar i municipets regi att anläggas från Hjalmar Ståhl – murare Johan Karlsson – Harpsjöbäcken.

Bolaget skänkte två luftvärnskanoner, 20 mm, som sätts upp i två torn, den ena mellan 1:an och gamla verkmästarebostaden, den andra på Långhalsberget för att skydda industrianläggningarna vid ev krigsfara.

### 1942

börjar kommunfärjan EOS att svara för trafiken mellan Obbola och Holmsund.

### 1945

har befolkningstalet sjunkit till 1.291 personer. Salteriet i Obbola by uppförs.

### 1947

Holmsund och Obbola bildar köping från 1 januari. Elransonering införs. Vatten- och avloppsledningar byggs i byn i kommunens regi och blir färdiga 1948.

### 1951

Obbola Andelstvättstuga uppförs. Bolaget bidrar med 65.000 kr.

Arbetet med Folkets Hus påbörjas och huset färdigställs 1952 med bidrag från bolaget på 126.000 kr.

### 1953

färdigbyggs vägen från Kooperativas filial i Obbola by och till Karlsvik.

Biblioteket byggs.

### 1954

påbörjas dragningen av elektrisk ledning från Obbola by till Bredskärs lotsplats, Fjärdgrundets fyr och till sommarstugeägarna på södra delen av ön.

### 1955

prövar man kontinuerlig drift i fabriken. Befolkningssiffran har fortsatt sjunka, är nu 1.221 personer.

### 1959

påbörjas byggandet av en ny vattenledning uppströms Umeälven, 8 km lång, för att tillföra fabriken bättre och mindre salt vatten. Arbetet är klart 1961. Umeå Elverk övertar den elektriska distributionen i Obbola.

### 1961

Vägen genom Obbola breddas och asfalteras och ett färjeläge vid norra änden av Långhalsberget anläggs. Den nya kommunfärjan börjar sina turer i november. En bredare och bärkraftigare bro vid Bergön tas i bruk. Befolkningssiffran nu nere på 1.189 personer.

### 1969

invigs den nya småkyrkan på Hammarbacken, präglad av byns näringsliv från gammalt: Sjöfarten symboliseras av ett gammalt stockankare från en sjunken tjärskuta utanför Holmsund. Industrin finns representerad i den kollergångsten som stockankaret vilar på och som kommer från sulfatfabriken där den användes för att mala massan. Inne i kyrkan symboliseras fisket och jakten i form av sälskinn som knäfallspallen är klädd med.

### 1970

den 1 febr läggs byns Konsumbutik ner trots protester.

### 1974

uppgår Holmsunds kommun i Umeå storkommun och skolan i Obbola kommer att tillhöra Väststegs rektorsområde. Obbola har vid det tillfället 1.500 invånare.

### 1984

upphör Bredskär att vara lots- och tullstation.

### 1985

bildar den gamla kommunen en egen kommundelsnämnd och får begränsat självstyre.

### 1989

invigs bron mellan Obbola och Holmsund.

### 1996

har Obbola vid årsskiftet 2.526 invånare.

### 1998

går Folkets Hus i konkurs men reorganiseras efter kommunalt stöd.

Postkontoret läggs ner och viss postal verksamhet sköts av ICA-butiken.

SCA bygger om pappersmaskinen för 300 miljoner kronor.

Arbetet med nya E 12 som ska gå över Obbola påbörjas, vilket bl.a. innebär ny bro vid Bergön.

*Carl Erik Nilsson*

---

Källor:

Forsberg: *Utvecklingen i Obbola*.

Protokoll och tidningsurklipp.